

O OBUCI STAREŠINA I VOJNIKA - OBVEZNIKA PARTIZANSKIH JEDINICA*

Partizanske i teritorijalne jedinice su važne snage opšteg odbrambenog rata u našim uslovima, bilo da se radi o ograničenom ratu ili opštem svetskom sukobu. Organizacijski pravilno postavljene i usklađene, moderno naoružane i opremljene, dobro obučene i uvežbane, pratizanske i teritorijalne jedinice odigraće značajnu ulogu ne samo u toku daljnjih borbenih dejstava, već i u početnim operacijama. Ovo naročito važi kad se pravilno upotrebe i njihovo dejstvo uskladi sa jedinicama operativne vojske. Iskustva NOR-a, kao i vijetnamskog naroda u borbi protiv brojno i tehnički nadmoćnijeg agresora, ubedljivo govore o značaju ovakvih jedinica i partizanskog načina ratovanja.

Partizanski način ratovanja biće veoma često osnovna forma borbe i otpora malih zemalja, a i dopuna regularnog načina ratovanja. I velike zemlje i armije pridaju ovom načinu ratovanja odgovarajući značaj, bilo da ga nameravaju i same primenjivati, ili da mu se žele što efikasnije suprotstaviti. One ga teoretski uopštavaju, izvlače iskustva, formiraju specijalne jedinice za gerilska i antigerilska dejstva i tome sl. kao SAD u Vijetnamu, dok Francuska i Savezna Republika Nemačka stvaraju teritorijalnu vojsku, formiranu u bataljone i pukove.

Partizanske i teritorijalne jedinice pretežno će dejstvovati u pozadini agresora i u raznim specifičnim okolnostima, primenjujući raznovrsne forme borbenih dejstava, počev od iznenadnih napada, pa do raznih prepada i zaseda. Ovakav način borbenih dejstava, kao i specifični uslovi ratovanja, zahtevaju od vojnika i starešina ovih jedinica izvanredne moralne kvalitete, veštinu u rukovanju oružjem, a uz to i snažnu fizičku kondiciju, ličnu hrabrost, odvažnost itd.

Izgraditi moralno čvrste i disciplinovane vojnike, starešine i jedinice koje mogu tući neprijatelja u svim situacijama, složen je problem i zahteva koordinirane napore niza faktora. To je ujedno i osnovni motiv koji me pokreće na ova razmatranja. Organizacija same obuke može se potčiniti gornjim zahtevima, vodeći uvek računa o nameni ovih jedinica koje se obučavaju, pre svega, za napadna i lukava dejstva, veštini u zaprečavanju, rušenju i dobrom rukovanju minsko-eksplozivnim sredstvima. Teži uslovi borbe i života ovih jedinica u pozadini agresora neće pružati povoljne uslove

* Ovo su neka zapažanja i iskustva do kojih sam došao baveći se nešto neposrednije ovim problemom.

za obuku nedotučenih, već će to u najčešće slučajeve biti krvava praktična škola koja za vojnički nepismene može nepotrebno biti dosta skupa.

Neke prethodne konstatacije o problemima obuke rezervnog sastava. Iako rezervni sastav čini pretežan deo naše ratne armije, moramo konstatovati da problem njegove obuke još nije programski i do kraja postavljen i rešen. Dok se vojnici — obveznici gotovo isključivo pozivaju na vojnu vežbu u jedinice operativne vojske, rezervne starešine (prvenstveno oficiri) obučavaju se kroz udruženja rezervnih oficira, a pozivaju se i na vojnu vežbu. Bez obzira na napore koji se čine, obuka u ovim udruženjima ne osposobljava rezervne starešine za obavljanje svih dužnosti u eventualnom ratu. Prema čl. 68 Zakona o narodnoj odbrani, vojnici i podoficiri mogu ostati na vežbama do 6 meseci, a rezervni oficiri do 12 meseci. Istim zakonom je regulisano da vojni obveznik može u toku jedne godine biti na vežbi najduže 2 meseca i to jednom godišnje. S obzirom na to što se rezervne starešine pozivaju na vežbu 10—15, a izuzetno 20 dana, proizilazi da bi svaki pojedinac mogao biti pozvan na vežbu 24 puta po 15 dana, ili 36 puta po 10 dana. Očigledno je da dosadašnja praksa pozivanja na vežbu ne obezbeđuje da se do kraja iskoriste mogućnosti koje nam pruža zakon.

U vezi s tim može se postaviti više pitanja, a dva su osnovna. Prvo je — koje je to stvarno potrebno vreme da se kroz vežbe obezbedi obučavanje, osvežavanje stečenih i sticanje novih znanja? Drugo pitanje je — da li sadržaj i metod obuke pozvanih na vežbu zadovoljavaju potrebe i osposobljavaju starešine za ratne dužnosti. Na prvo pitanje teško je dati pouzdan odgovor. Sigurno je samo da bi rezervne starešine, po izlasku iz škole rezervnih oficira, trebalo održavati u stalnoj vojnostručnoj kondiciji najmanje 20 godina. Da bi se udovoljilo ovakvom zahtevu ispada da bi rezervne starešine trebalo pozivati na vežbu u trupu svake druge godine i to po mesec dana, što bi iznosilo ukupno 10 meseci. Ostala 2 meseca (do zakonskog roka od 12 meseci) rezervne starešine bi nakupile kroz obuku u udruženjima rezervnih oficira. Proračun je dosta pojednostavljen, te se može odnositi samo na rezervne starešine iz ŠRO i mlađe i to na one koji imaju raspored. Sasvim je druga situacija sa penzionisanim, kao i onim rezervnim starešinama bez rasporeda. Analiza ovog problema u nekim komandama i jedinicama pokazuje da bi sve rezervne starešine koji imaju raspored bilo moguće obučiti kroz vojnu vežbu u trupi za približno tri godine, imajući, naravno, u vidu sadašnju dinamiku pozivanja. Međutim, gornja tvrdnja počiva na intenzifikaciji obučavanja kroz vojnu vežbu, s obzirom na to što za to postoje mogućnosti u komandama i jedinicama.

Što se tiče drugog pitanja, može se slobodno reći da nam sadržaj, metod i vreme trajanja obuke ne zadovoljavaju narasle potrebe savremene armije. Do sada smo obučavali pretežno rezervne komandire vodova, četa i baterija, dok je obuka komandanta bataljona, diviziona, pukova i brigada, kao i štabnih oficira i starešina pojedinih službi, bila ozbiljno zapostavljena. Šansa je data mlađim starešinama. Zato se pažljivim odabiranjem i doškolovanjem moraju

brže spremati novi rezervni komandanti (od bataljona do brigade), jer se raniji već sada nalaze u kritičnim godinama.

Kad je reč o obuci rezervnih starešina u partizanskim i teritorijalnim jedinicama, možemo reći da i to predstavlja ozbiljan problem. Utoliko više što je znatan deo ovih starešina pred smenom i što će na njihova mesta doći mlađi ljudi koji nisu učestvovali u NOR-u, a u školama su izučavali partizanska dejstva više informativno. Obuka rezervnih starešina i vojnika obveznika partizanskih i teritorijalnih jedinica, kao i u prethodnom slučaju, nije rešena jedinstvenim planom i programom. Ona se u praksi sprovodi, višestruko, prema nahođenju pojedinih komandi i organa koji neposredno rukovode obukom. Zato u praksi imamo različita prilaženja, naročito u pogledu formi i metoda obučavanja. Da bi problem o kome je reč bio što jasniji, izneću neke forme obuke koje se u praksi najčešće sprovode, kao i neka praktična iskustva do kojih se došlo.

Obuka rezervnih starešina u trupnim jedinicama. Komande i jedinice pozivaju na vežbu rezervne oficire po sopstvenom planu, a na osnovu brojnog razreza i dodeljenih finansijskih sredstava. Na vežbu pozivaju, u prvom redu, mlađe starešine koje imaju raspored, a i propisano vreme, od nekoliko časova do 15, izuzetno 20 dana. Cilj vežbi je, pre svega, da rezervne starešine upoznaju nove tehniku i nov način izvođenja borbenih dejstava. U praksi se na vežbu poziva najčešće za vreme pokretnih logorovanja, taktičkih i zajedničkih vežbi. Za ovaj deo obuke ne postoji nikakav program po kojem bi trebalo obučavati rezervne starešine, već to, po svom nahođenju, regulišu komande i jedinice koje pozivaju na vežbu. Sve one nastoje da se sa pozvanim rezervnim starešinama prethodno obrade neka teoretska pitanja, a nakon toga ih uključuju, samostalno ili uz aktivnog starešinu, u praktičan rad i funkcije za koje su predviđeni u ratu. Ova forma obuke je osnovna i u praksi daje najbolje rezultate. Ali ako pozivanjem na vežbu jedinice žele samo da reše nedostatak aktivnih starešina, a u prvom redu komandira vodova, obuka ne donosi željene rezultate i promašuje osnovni cilj.

U trupne jedinice poziva se, po pravilu, deo rezervnih oficira partizanskih jedinica, u prvom redu komandiri vodova. Ali manji broj ovih starešina odlazi na vežbu u trupu, a uz to i program obuke ne može potpuno da zadovolji potrebe ovih jedinica, naročito kada je reč o specifičnostima partizanskih borbenih dejstava. Zato pozivanje na vežbu u trupu nije i ne može biti jedina forma obuke rezervnih oficira.

Jedan broj rodovskih rezervnih starešina poziva se na kurseve u razne nastavne centre, a kursevi se izvode po planu komandi i ustanova koje ih organiziraju. Ovo je, npr. izvanredno dobra forma koja se veoma pozitivno odrazila na stručnost tih starešina. Kroz ovu obuku prolazi i deo rezervnih oficira partizanskih jedinica. Obuka rodovskih starešina treba da bude briga svakog načelnika roda i službe, jer oni najbolje znaju potrebe svojih jedinica i mogu organizovano i planski pozivati i obučavati svoje rezervne starešine.

Pošto je pozivanje na vežbu u trupne jedinice osnovna forma obuke rezervnih oficira, bilo bi nužno razraditi konkretne programe, težeći da se pozvane starešine obučavaju na onoj vrsti tehničkih sredstava koje će imati njihova formacijska jedinica. Dobro je ove starešine prethodno dobro i teoretski pripremiti, a zatim ih staviti u ulogu starešina koje će kroz neposredno komandovanje jedinicama proveriti i unaprediti svoja znanja. U protivnom, obuka u trupi neće dati zadovoljavajuće rezultate, biće neekonomična, pa može čak izazvati i negativne efekte.

Dobra dopuna ovoj formi obuke jeste, već široko rasprostranjena praksa, da se rezervne starešine, različitih komandnih stepena, pozivaju na posmatranje važnijih taktičkih i zajedničkih vežbi koje izvode operativne jedinice. Oni posmatraju celu vežbu ili delove, i to sa nekoliko radnih tačaka, u grupama i pod rukovodstvom aktivnog oficira koji ih prethodno uvede u situaciju, a zatim vodi kroz vežbu do završetka. Rezervne starešine mogu se uključiti u vežbu i kao neposredni pratioci rada komandira vodova, četa, baterija, komandanata bataljona, divizionara, pukova i načelnika rodova i službi. Na ovaj način mogu pratiti rad aktivnih starešina, a mogu se staviti i u ulogu da u pojedinim fazama vežbe sami odlučuju i donose neophodna taktička rešenja. Ova druga varijanta je svakako korisnija za rezervne starešine, ali može i da ometa rad komandi i aktivnih starešina, naročito u prelomnim situacijama.

Pokazne vežbe i tehnički zborovi. Kao dopunska, a metodski dobro organizovana i postavljena, ova forma je korisna i prihvatljiva. Ona pruža mogućnost da veći broj rezervnih starešina odjednom i za kraće vreme upozna tehničke novine i taktiku borbenih dejstava jedinica. Korisno je, što je negde u praksi, da se udruženju rezervnih oficira blagovremeno dostave izvodi iz plana pokaznih vežbi i tehničkih zborova kako bi se njegovi članovi mogli na vreme uključiti u rad. Kad je reč o tehničkim zborovima, u prvom redu se misli na one koji se organizuju za potrebe aktivnog starešinskog sastava. Tehnički zbor šireg obima, čiji je cilj da pokaže presek armijske opreme i naoružanja u celini, nije moguće češće organizovati, jer zahteva velike materijalne izdatke i veće odsustvo sa obuke aktivnih starešina. Ova forma obuke ima svoju svrhu i verovatno će se i dalje obilato koristiti.

Kursevi. Kao što je i napred rečeno, obuka rezervnih starešina partizanskih i teritorijalnih jedinica samo manjim delom se odvijala u trupi, a većim kroz kurseve. Kroz njih smo provodili komandire četa i vodova. Ovakav način obuke pokazao se veoma praktičnim i dao je dosta dobre rezultate. Bila je to obično petnaestodnevna vežba koja se odvijala na bazi specijalno prilagođenog plana i programa, a sastojala se iz teoretskog i praktičnog dela, sa težištem na rešavanju taktičkih zadataka i to na terenu. Osnovni nedostatak takvog kursa je u tome što ne uključuje rezervne oficire u praktičan rad sa jedinicom. No pošto je kurs osnovna forma obuke za veliki deo rezervnih oficira partizanskih i teritorijalnih jedinica, moglo bi se ići na formiranje privremenih jedinica ranga voda

koji bi bio uz komandu kursa i služio za izvođenje praktičnih vežbi na terenu.

U obuci rezervnih starešina do sada su ozbiljno zapostavljane teritorijalne jedinice. Zbog toga se u protekloj godini prišlo intenzivnijem pozivanju i obučavanju komandira vodova i četa teritorijalnih jedinica kroz kurseve. Ove starešine su svrstavane i u posebne nastavne jedinice. Takva praksa se pokazuje kao dobra. Nosioći organizacije ove vrste obuke postaju sve više komande vojnih okruga. One zato imaju i potrebne uslove. U svakom slučaju, obuka starešina ove vrste jedinica zahteva kompleksnije sagledavanje nego što je to bio slučaj do sada.

Obuka rezervnih oficira kroz udruženja daje svoj doprinos, ali mi se čini da je treba na neki način učiniti zakonski obaveznom. Napraviti, npr. minimalni program u toku godine koji bi bio obavezan za sve rezervne oficire. Obaveze od nekoliko časova godišnje, možda 15—20, nisu velike, a ne bi zahtevale ni naročita finansijska sredstva. To bi trebalo shvatiti i kao dug prema socijalističkoj zajednici. Ovakva zakonska mera imala bi vojničko, a i političko opravdanje. Time organizacijama UROP-a i njihovim članovima ne bi bilo nametnuto ništa novo. To se već radi i u drugim zemljama — socijalističkim i kapitalističkim. Ovakva mogućnost bi naročito dobro došla neraspoređenom delu rezervista. Mislim da za to ne bi bilo teško stvoriti potrebnu atmosferu i da bi ove starešine rado prihvatile takvu meru.

Obuka komandi. Obuka komandi partizanskih bataljona i brigada je veoma značajna. Za njom se oseća i velika potreba. Neka dosadašnja iskustva govore da je forma grupnog zanimanja sa ovim komandama veoma pogodna, da je treba proširiti i dalje primenjivati. Ne samo što sastav ovih komandi upoznaje gradivo, već ova forma obuke pruža mogućnost da komandant neposredno i bolje upozna svoje saradnike, proveri pravilnost rasporeda rezervnih starešina na pojedine funkcije i sl. Prednost ove forme je u tome što traje kratko (3 do 5 dana), ne zahteva velika novčana sredstva i što se na vežbu može odjedanput pozvati nekoliko komandi, najbolje dve, a ne više od tri. Za ovakve vežbe pripremaju se konkretan plan i program koji u načelu treba da sadrže 5 do 6 časova teoretske nastave. To bi bila priprema za rešavanje taktičkog zadatka (prolazeći čitav proces od shvatanja zadatka i procene situacije do donošenja odluke po karti i izrade borbene zapovesti). Na kraju treba analizirati vežbe, ukazati na dobre i loše strane, saslušati mišljenje rezervnih starešina i pokazati opremu i naoružanje jedinica.

Ukoliko to dozvoljava metod grupnog zanimanja, svaki član komande treba da radi pretežno u svojoj ulozi. Rukovođenje ovim zanimanjem može se prepustiti komandantu brigade (rezervnom oficiru), i to da rukovodi čitavim procesom rada. Grupno zanimanje može da vodi i aktivni starešina, organizator vežbe. Prvim načinom se pretežno uvežbava komandant brigade, dok se drugim obezbeđuje ravnomerno uvežbavanje svih starešina komande. Po mom mišljenju, drugi način je mnogo dinamičniji i korisniji za obuku.

Veoma je poželjno u grupna zanimanja, zajedno sa komandom brigade, uključiti i komande bataljona. Pored ostalog i zato što se ove komande u praksi veoma retko obučavaju. A partizanska brigada će veoma često dejstvovati baš po bataljonima, naročito u plićoj taktičkoj dubini, te za ovakve uslove i način dejstva komande bataljona moraju biti i osposobljene. Međutim, u obuci komandi partizanskih bataljona i brigada ne bi trebalo ostati samo na grupnom zanimanju. Ova forma se može kombinovati sa, npr. štabnim metodom, kao i uključivanjem u praktičan rad sa trupom. Ovo je svakako komplikovaniji oblik obuke i zahteva bolju organizaciju, veće angažovanje aktivnih starešina, duže vreme trajanja, pa bi zato ovakve vežbe morale biti u nadležnosti viših komandi. Sve u svemu, treba ići na to da se na grupna zanimanja, ratne igre i vežbe uopšte, češće pozivaju kompletne komande partizanskih i teritorijalnih jedinica i to ne samo kao posmatrači, već i kao aktivni učesnici vežbi. Za pozivanje na vežbu rezervnih starešina, komande partizanskih bataljona i brigada imaju dve mogućnosti. Mogu se pozvati blagovremeno mesec dana unapred (kao i u ostalim slučajevima), a mogu i kroz mobilizacijske uzbune, neposredno pred grupno zanimanje. To takođe može da bude korisno, a zavisiće i od toga šta se sve želi postići i proveriti. Zbog izuzetne važnosti obuke komandanata bataljona i brigada partizanskih i teritorijalnih jedinica, bilo bi potrebno planski, sistematski i na dužu stazu prići pripremi ovih starešina. Ovo i zbog toga što nam se rezervne starešine ovog ranga nalaze neposredno pred smenom, te ćemo ih morati sukcesivno zamenjivati mlađim koji nemaju ratna iskustva. Što se tiče komandanata brigada, čini mi se da je za ove funkcije potreban aktivni starešina. Međutim, ako uzmemo u obzir potrebu podizanja borbene gotovosti partizanskih jedinica, možda ne bi bilo dobro da se orijentišemo na povećavanje broja aktivnih starešina u tim jedinicama. Rešenje bi trebalo tražiti u bržem osposobljavanju rezervnih starešina, komandi, vojnika-obveznika i u podizanju borbene gotovosti. Izgleda da je naš osnovni problem kod ovih jedinica baš u nedovoljnoj uvežbanosti, a bez toga se teško može govoriti o spremnosti komandi i jedinica za izvršavanje zadataka koji stoje pred njima u eventualnom ratu.

Komandante bataljona i štabne oficire treba birati među vrednim i obrazovanim pojedincima, a zatim pronaći najbolji način i metod njihovog obučavanja u okviru školskih centara i u skladu sa dužnostima koje će obavljati. Po sticanju znanja unapređivati ih u odgovarajuće činove. Provođenje ovih starešina kroz rodovske i druge centre, od 2 do 3 meseca, verovatno bi rešilo pitanje obuke, a time i popunu formacijskih mesta sposobnim kadrom. Ako bi se prihvatio ovakav način obuke komandanata bataljona i ostalih rezervnih starešina, uspešan završetak kursa trebalo bi da bude osnovni uslov za unapređenje u naredni čin.

Obuka vojnika obveznika. Vojnici-obveznici i podoficiri pozivaju se na vežbu u trupu. Podoficiri se obučavaju i kroz UROP. Pozivanje na vežbu reguliše se direktivom za nastavu, dodelom brojnog razreza i finansijskih sredstava, kao i za rezervne starešine,

a uslovljeno je obukom na novim tehničkim sredstvima, ili preobukom za nove dužnosti i struke. Međutim, vojnici-obveznici partizanskih i teritorijalnih jedinica ne samo što se ne pozivaju na vežbu u trupu već se sa njima i obuka retko izvodi, sem kod nekih rodova. Pozivanje obveznika na vežbu u trupu teško da dolazi u obzir i zbog različitosti tehničkih sredstava. Takva obuka ne bi bila ni svrsishodna. Međutim, nema dileme u tome da li je obuka vojnika-obveznika partizanskih i teritorijalnih jedinica potrebna ili ne. Zato je nužno da se ova obaveza prenese na odgovarajuće instance komandovanja. Do sada su se ovim problemom bavili organi za obuku partizanskih i teritorijalnih jedinica, ali sasvim u ograničenom obimu.

Postoji mišljenje da dobro obučeni vojnik u operativnim jedinicama može zadovoljiti i potrebe partizanskih i teritorijalnih jedinica. Ja lično ne delim takvo mišljenje i smatram da je ono samo relativno tačno. Tehnika i naoružanje partizanskih i teritorijalnih jedinica razlikuju se od operativnih, način borbenih dejstava takođe, a postoji i niz drugih specifičnosti (o kojima je delimično bilo reči) koje zahtevaju specijalnu obuku, naročito na području zaprećavanja, rušenja i rukovanja minsko-eksplozivnim sredstvima. Poznato je takođe da svega 2% do 3% vojnika obveznika, koji su kroz odsluženje vojnog roka obučavani za partizanski način dejstva, dolazi godišnje u partizansku brigadu.

Mogućnosti obuke vojnika-obveznika partizanskih i teritorijalnih jedinica su relativno male, kako zbog nedostatka nastavnika, tako i zbog malih smeštajnih kapaciteta, materijalnog i finansijskog obezbeđenja. Međutim, neke mogućnosti ipak postoje. Koristeći se aktivnim starešinama koje se nalaze na dužnostima u ovim jedinicama, kao i njihovim naoružanjem i opremom, zatim centrima za predvojničku obuku itd. mogu se formirati kursevi, makar za specijalne dužnosti, a u prvom redu za nišandžije na ručnim minobacačima 60 i 80 mm i bestrzajnim topovima. Naša iskustva govore o tome da je uz materijalnu pomoć viših komandi i na osnovu pripremljenog plana i programa moguće organizovati ovakve kurseve. Za nastavnike se mogu uzimati i mlađe sposobne rezervne starešine koje bi bilo dobro pozvati na vežbu, bar 10 dana ranije i na bazi programa pripremiti ih za izvođenje nastave. Za važnije teme treba određivati aktivne starešine, u prvom redu za organizovanje i izvođenje bojnih gađanja. Vojnike-obveznike specijalnih struka treba svrstati u nastavne vodove sa kojima na kraju teoretskog dela programa obavezno izvesti određena bojna gađanja.

Vojne obveznike inžinjerije, veze, ABHO i neke druge i dalje treba obučavati u jedinicama svoga roda radi potpunije obuke. To je već i praksa. Mada sam svestan ograničenih mogućnosti, s obzirom na masu vojnih obveznika koje treba obučavati, ipak smatram da bi obuka obveznika specijalnih struka kroz kurseve dala veliki doprinos borbenoj gotovosti ove vrste jedinice.

Obuka partizanskih i teritorijalnih jedinica. U dosadašnjoj praksi partizanske brigade, ili njihovi delovi, uključuju se u zajedničke vežbe koje izvode jedinice operativne vojske, dok je to redak slučaj

sa teritorijalnim. Ove vežbe trebalo bi da budu kruna obuke ovih jedinica i njihovih starešina i što više saobražene ratnim uslovima i iskustvima, da doprinesu trajnijem usvajanju stečenih znanja veština i navika. Međutim, nije redak slučaj da se postavljeni cilj ne postigne, u prvom redu zbog nedovoljne pripreme komandi i rezervnih starešina, a s tim i zbog nemogućnosti njihovog brzog ukla-panja u datu operativno-taktičku situaciju, što je sasvim prirodno. Po pravilu, ove vežbe su veoma skupe, relativno kratko traju, za- daci i uloge ovih jedinica često su ograničene, te nema uvek ni mo- gućnosti da se planski usmerava rad tih komandi. Da cilj ne bi bio promašen i da bi se dobili veći rezultati, bilo bi dobro da ko- mande partizanskih jedinica koje učestvuju na vežbi iziđu na teren pre svojih jedinica i da se sa njima izvrši detaljnija priprema i uve- žbavaju odgovarajuće varijante njihove moguće upotrebe, a tek tada ih stavljati u njihove uloge. U protivnom se razbacuju snage i sredstva i postiže suprotan efekat. Bilo bi korisno formirati grupu od aktivnih starešina koja bi se specijalno bavila pripremama vežbi ovih jedinica i u toku sprovođenja neposredno rukovodila i pla- nirala njihovu operativno-taktičku upotrebu. Naravno, ova grupa bi bila organ rukovodstva i radila bi pod njegovom direktivom. Osnov- ni zadatak grupe bi bio da usmerava rad komandi i jedinica u skla- du sa idejom vežbe i sa operativno-taktičkom situacijom. Naročita briga starešina ove grupe bila bi da druga strana stvarno oseti dejstvo ovih jedinica po elementima borbenog poretka, kao i da komande partizanskih i teritorijalnih jedinica osete svoju snagu i mogućnosti koje im pruža odgovarajuća taktička situacija i ostali elementi zemljišta, iznenađenja, pokreta i vatre.

Razmatrajući problem obuke partizanskih i teritorijalnih jedi- nica dolazim do zaključka da bi se mogli uvesti i neki drugi oblici u dosadašnju praksu. Naime, postavlja se pitanje mogućnosti poziva- nja na vežbu i uvežbavanja manjih taktičkih jedinica ranga voda, čete po jedan dan i više puta godišnje. Ovaj oblik obuke bio bi na- ročito pogodan za teritorijalne jedinice. Vežbama bi mogle ruko- voditi komande partizanskih brigada i opštinske vojne komande uz odgovarajuću pomoć armije. Takav sistem nije nikakva novost i on se već primenjuje u drugim armijama. Postavlja se pitanje — zašto ne bi bio primenjivan i kod nas? Takođe sam mišljenja da pri ovim vežbama ne dolazi u obzir bilo kakva finansijska nadoknada, a vež- bu bi bilo moguće sprovoditi nedeljom ili prilikom drugih lokalnih, republičkih i državnih praznika. Iz razgovora sa rezervnim stareši- nama i nekim komandantima ovih jedinica vidi se da za kod njih postoje volja i raspoloženje.

Još neke bitne pretpostavke za jačinu borbene gotovosti parti- zanskih i teritorijalnih jedinica. Obuka i vaspitanje su značajni či- nioci za stalno jačanje borbene gotovosti partizanskih i teritorijalnih jedinica. Ali nisu jedini, a ni najznačajniji. Da bi se postigla što veća efikasnost i borbena gotovost partizanskih i teritorijalnih jedi- nica, bilo bi neophodno preduzeti i druge mere koje bi još više doprinele gornjim zahtevima. Ovde mislim na mogućna rešenja

u odnosu na čuvanje i održavanje opreme i naoružanja ovih jedinica. Bilo bi korisno još više proširiti dosadašnju praksu da se intendantska oprema izdaje na ruke partizanskim jedinicama u skladu sa konkretnim potrebama. To isto trebalo bi činiti i sa teritorijalnim jedinicama. Ukoliko to ne bi bilo moguće, njihovu bi opremu i naoružanje trebalo čuvati u sedištim opštinskih vojnih komandi. Po mom mišljenju, nema ozbiljnih razloga da se i lično naoružanje ne izdaje na ruke raspoređenom rezervnom sastavu, ne samo u partizanskim i teritorijalnim jedinicama, već i rezervi koja popunjava operativne jedinice. Ovo bi skratilo vreme za mobilizaciju, a komande partizanskih brigada i općinske vojne komande mogle u tom slučaju lakše izvoditi obuku svojih jedinica. Naravno, kad bi se ovo ozakonilo. Konačno, ovakva mera znatno bi uticala na podizanje borbene gotovosti partizanskih i teritorijalnih jedinica.

Na osnovu dosadašnje prakse može se zaključiti da je obuka rezervnih starešina partizanskih i teritorijalnih jedinica bila u priličnoj meri zapostavljena i da se izvodila bez dovoljno plana. Zato bi bilo nužno da se ovo pitanje u celini razmotri, oceni stanje i preduzmu adekvatne mere, a u prvom redu da se izrade plan i program po kojima bi se obučavao čitav rezervni sastav. Potrebno je što pre prići njegovom planskom školovanju i uzdizanju.

Pukovnik
Zarko MILIČEVIĆ